

Tussenrapportage voortgang pilot nieuwe wet inburgering (NWI) Assen, Aa en Hunze en Tynaarlo – september 2021

Inleiding

In november 2020 zijn we in Assen, Aa en Hunze en Tynaarlo gestart met de pilot nieuwe wet inburgering (NWI), met een tweeledig doel:

1. In de pilot wordt de zogenaamde ondertussengroep opgepakt. Dit is de groep nieuwkomers die vanaf 2013 (wijziging wet inburgering) tot nu al in onze gemeente is gehuisvest maar niet onder de nieuwe wet valt in 2022. Het betreft in totaal voor de drie gemeenten circa 450 personen.
2. We willen ons met deze pilot voorbereiden op de nieuwe wet inburgering (NWI).

Prestatieverplichting subsidie van de provincie Drenthe:

“de pilot is innovatief, gericht op samenwerken en kennisdelen door te leren en is inhoudelijk gericht op realisatie van de doelstellingen van de sociale agenda van de provincie Drenthe. Er wordt een extra investering gedaan in de methodiek een gerichte ketenaanpak en regievoering, er dienen 450 persoonsgebonden trajecten ontwikkeld te worden en er dient samengewerkt te worden met het leerwerkloket”. De pilot loopt nu bijna een jaar. In deze rapportage willen we onze bevindingen en resultaten tot op heden presenteren. Dit willen we zowel SDA breed als lokaal inzichtelijk maken zodat duidelijk wordt dat de investering op deze ondertussengroep ‘loont’ en voortzetting ook na afloop van de pilot meer dan wenselijk is.

Realiseren van 450 persoonsgebonden trajecten

Het pilotteam heeft de uitvoering voortvarend opgepakt. Hierbij is het door de raden vastgestelde beleidskader NWI leidend, waardoor we nu al werken in de geest van de NWI. De trajecten komen al zoveel mogelijk tot stand volgens de werkwijze van de NWI. We starten met een brede intake, waarin de assessments/0-metingen van 2019/2020 worden meegenomen. Daarna komen we in samenspraak met de nieuwkomer tot een persoonlijk Plan Inburgering en Participatie (PIP). We hebben inmiddels **270 PIPS** gerealiseerd. Tynaarlo 65, Aa en Hunze 70 en Assen 130. Er zijn ook een aantal nieuwkomers (10) gesproken terwijl ze nog in het AZC verbleven.

Regievoering volgens de NWI

Regievoering is gericht op 5 domeinen, elk met persoonlijke doelen. Deze doelen staan beschreven in het beleidskader en het plan (PIP) en elke ketenpartner werkt mee aan het bereiken van deze doelen. De nieuwkomer staat centraal, zodat ze beter en sneller kunnen inburgeren, integreren en participeren;

1. Financiën op orde
2. Lichamelijk en psychisch welbevinden
3. Taal en samenleving
4. (Betaald) werk/meedoen
5. Ontmoeten en integratie

Regievoering op de ondertussengroep blijft hard nodig om:

- ontstane ‘achterstanden’ onder nieuwkomers zoveel mogelijk in te halen (wel weer werken, een studie of een netwerk opbouwen)
- ketenpartners te motiveren/adviseren om ‘de eigen organisatie/taak gerichtheid’ te overstijgen en buiten de eigen kaders in gezamenlijkheid te zoeken naar oplossingen. Op deze manier staat de nieuwkomer echt centraal en niet het systeem.
- te voorkomen dat er geen of dubbel werk verzet wordt door partijen, inzet is werken vanuit **1 plan**.
- de nieuwkomer **1 aanspreekpunt** te bieden waar hij ‘partijloos en daarmee belangeloos’ op weg geholpen wordt als het in de uitvoering ergens vast loopt.

- doelgroep specifieke kennis te delen met ketenpartners, nieuwkomers vragen nou eenmaal om een andere aanpak.
- vrouwenparticipatie te ondersteunen.

Kennis delen

Aan de hand van casuïstiek binnen de ondertussengroep bereiden we 'al doende' gemeenten en betrokken organisaties voor op de NWI. We zijn veelvuldig in gesprek met ketenpartners zoals het COA, WPDA, VluchtelingenWerk Noord-Nederland, Bibliotheken, Taalhuizen, ROC's, DUO, Sociale Teams en welzijnsorganisaties. In deze overleggen worden partijen over de NWI geïnformeerd, komen signalen uit de pilot aan de orde en kijken we vervolgens met elkaar naar nieuw beleid, passende (her)inrichting van de eigen organisatie en bijhorende (werk)afspraken.

Deze gesprekken zijn veelal constructief, maar vragen veel inzet en aandacht en roepen soms weerstand dan wel onbegrip op. Ketenpartners worden door de NWI uitgedaagd om buiten de huidige kaders te denken, samen op te trekken en het belang van de inburgering en participatie van de nieuwkomer(s) bovenaan te stellen. Dat vraagt vanuit de pilot zowel van beleid als vanuit de regievoerders om begrip en geduld én om het (bij)sturen om overzicht en samenhang goed te bewaken. De tendens is dat er (te) snel in oplossingen en 'plannen van aanpak' gedacht wordt waarbij er nog wel eens voorbij gegaan wordt aan 'de bedoeling' en dus het doel van de pilot en de NWI. Het is een enerverend en lerend proces waarbij we zeker vooruitgang zien.

In oktober zijn er 2 bijeenkomsten met de WPDA-werkcoaches gepland om de aanpak en stand van zaken te bespreken. In de gemeente Aa en Hunze zijn er al meerdere overleggen geweest met diverse partijen ter voorbereiding op de NWI. In Tynaarlo vindt ook regelmatig overleg plaats met de o.a. de Sociale Teams en Neie Naober. Daarnaast hebben we contact met de andere gemeenten in Drenthe over dit onderwerp. Op deze manier proberen we de partners stapsgewijs mee te nemen in de bedoeling van de wet. Daarnaast gaan we oefenen met casussen zodat we rollen en taken verhelderen.

Leerwerkloket (LWL) en Arbeidsmarktregio

Vanuit de pilot werken we samen met het LWL Groningen en de arbeidsmarktregio Groningen, onder andere ook Werk In Zicht. Er is op dit moment geen onafhankelijk LWL (meer) in Assen. De verwijzing naar het LWL, talentenperron of trajecten vanuit WIZ in Groningen vanuit Noord-Drenthe moeten we meer stimuleren. Onafhankelijk scholingsadvies is goed voor verwachtingsmanagement en het LWL kan goed begeleiden door het systeem heen (dat lastig kan zijn voor onze doelgroep).

Resultaten op de 5 domeinen (beleidskader)

1. Financiën op orde

Gemiddeld heeft zo'n 50% van de nieuwkomers ondersteuning nodig bij het op orde brengen en houden van hun financiën. In Aa en Hunze ligt dit percentage lager, rond de 30%. In gesprekken wordt dit vaak pas duidelijk bij doorvragen. Veelal is er schaamte, wil men geen bemoeienis of niet ondankbaar lijken. Slechts 20% heeft ingevuld dat er financiële problemen zijn in het assessment, in de praktijk is dat percentage veel hoger.

Ook wijzigingen in levensomstandigheden leidt tot problemen voor bijna iedereen. Denk bijvoorbeeld aan werk vinden of werk dat stopt, kinderopvang nodig hebben, een kind dat 18 jaar wordt, etc.

De ondersteuning wordt niet altijd (meteen) gevonden of is soms niet adequaat. Wat kan beter:

- afstemming tussen partijen (warme overdracht door elkaar fysiek te spreken of te bellen)

- proactieve en duidelijke, persoonlijke voorlichting en ondersteuning bij belangrijke veranderingen. Taalgebruik in brieven aanpassen aan laaggeletterdheid. Maatwerk bieden.
- (langer) monitoren van partijen of de uitgezette acties het gewenste resultaat hebben (nazorg).
- cultuursensitieve begeleiding en specifiek aanbod voor deze doelgroep, zoals een cursus financiële zelfredzaamheid en individuele budgetcoaching. Ervaringsdeskundigen / sleutelfiguren kunnen hierin ook een goede rol spelen. Deze personen hebben vaak meer invloed, doordat ze dezelfde taal spreken en ervaringen hebben. Daarnaast kan het financiële besparingen opleveren
- in alle gemeenten laagdrempelige loketten (met vrijwilligers) om te helpen bij brieven, aanvragen, enz. In Aa en Hunze is hulp van VWNN, Attenta of Impuls. Belangrijk is dat er ook afstemming is om zicht te houden op het grotere (financiële) plaatje en om dubbel werk te voorkomen.
- cursus digitale vaardigheden voor de nieuwkomers. Benut daarbij ook vooral wat er al is en bouw dat uit waar nodig.

Casuïstiek:

Onlangs is duidelijk geworden dat nieuwkomers in de 'ondertussengroep' niet altijd Individuele Inkomens Toeslag aanvragen. Een jaarlijks aan te vragen toeslag waar, onder bepaalde voorwaarden, recht op bestaat wanneer 3 jaar of langer op/rond het sociaal minimum wordt geleefd. De aanvraag is de verantwoordelijkheid van de klant zelf. Een crime voor deze doelgroep. Velen hebben geen Maatschappelijke Begeleiding meer, kennen hun rechten niet en als ze het al wel weten dan weten ze niet hoe ze digitaal moeten aanvragen. We zijn in overleg met het WPDA om dit anders in te richten; jaarlijks pro-actief informeren over dit recht en voor aanvraag ondersteuning behulpzaam doorverwijzen.

2. Lichamelijk en psychisch welbevinden

Vanuit de regievoering op de ondertussengroep worden nieuwkomers ook op het gebied van welzijn bevraagd middels de brede intake. Immers, wanneer (lichamelijk of psychisch) welzijn niet op orde is werkt dat belemmerend op inburgering, integratie en participatie. Bij ongeveer 70 a 75% van de doelgroep is sprake van lichte of zware belemmerende factoren op dit gebied. Extra ondersteuning gericht op gezondheid en welzijn is nodig, maar er wordt niet altijd om hulp gevraagd en gegeven. Er zijn klachten rondom trauma en stress en dit vertaalt zich vaak in lichamelijke klachten. Ook is de leefstijl soms niet goed, omdat er in Nederland anders geleefd wordt dan in land van herkomst. Dit leidt ook tot gezondheidsklachten.

Extra aandacht is nodig

Hulpvragen die we ophalen zetten we door naar de welzijnsorganisaties en de Sociale Teams. In Aa en Hunze wordt de weg naar Impuls en Attenta goed gevonden. In Tynaarlo kunnen de Sociale Teams dit binnen de reguliere uren niet opvangen. Alle welzijnsorganisaties geven aan dat juist casussen van nieuwkomers door de cultuur- en taalbarrière een tijdrovende inzet vraagt. In Assen vinden veel nieuwkomers na de maatschappelijke begeleiding vanuit VWN moeilijk de weg naar Vaart Welzijn. Het komt regelmatig voor dat partijen ook geen informatie uitwisselen of hun acties delen.

Inzet van tolken/ sleutelfiguren / ervaringsdeskundigen

Extra fte in combinatie met inzet van (vrijwillige) tolken / sleutelpersonen / ervaringsdeskundigen en doelgroepspecifieke kennis borgen binnen Sociale Teams (aandachtfunctionarissen nieuwkomers) is van belang om de vragen adequaat te kunnen

beantwoorden. Om daarnaast ook vanuit een brede kijk te ondersteunen (ook preventief middels voorliggend veld in plaats van alleen curatief op basis van indicaties).

3. Taal en samenleving

Huidig taalniveau

De grote meerderheid van de tussengroep heeft een taalniveau rond A2 niveau (wat betreft schrijven/taalttest assessment). Ongeveer 1/3 heeft een niveau van A1 of eronder. Slechts 10-15% van de tussengroep zit nu op taalniveau B1. Als er na de inburgering minder contact is met Nederlanders dan gaat het taalniveau weer achteruit. De corona crisis heeft hierop een extra negatief effect gehad.

Taalverhoging

Na de inburgering is het nodig om blijvend aandacht te hebben voor taal, zowel taallessen vanuit de WEB (Wet Educatie Beroepsonderwijs) gelden bij ROC's, als de informele taallessen als taalmaatjes, groepjes en via het Taalhuis. Vanuit de pilot is er extra taallessen georganiseerd. In Assen zijn deze gestart in augustus voor de groep met een ontheffing (want die doen niet meer mee met de lessen vanuit WEB bij Drenthe College). In Aa en Hunze is de groep die taallessen krijgt bij Rikus uitgebreid. In Tynaarlo zijn in oktober 2 groepen gestart.

Belangrijk is dat er in zoveel mogelijk situaties Nederlands gesproken wordt. Het netwerk is dus belangrijk. Vanuit de scholen zou dit ook meer gestimuleerd kunnen worden. Ook is het noodzakelijk dat een taalstage ook daadwerkelijk taalrijk is en er dus Nederlands gesproken wordt.

Eritrese vrouw, 44 jaar (mbv tolk) : 'Ik kon de taal niet goed leren uit boeken. Ik leer door te praten met mensen. Ik wil werken met mensen want dan leer ik de taal veel sneller. Ik had een taalstage maar daar werkte ik alleen met landgenoten samen in een keuken. Dan leer ik de taal niet. Toen ik met mijn buurvrouw vaak ging koffie drinken leerde ik sneller de taal dan op het Drenthe College en op taalstage.

4. (Betaald) werk/meedoen

Aantallen Assen:

Na het assessment in 2020 is van 15 van de 140 mensen van de tussengroep de uitkering gestopt door opleiding en werk. 20 van de 140 mensen werkt gedeeltelijk of krijgt een BBZ uitkering vanwege een eigen bedrijf.

Wel heeft 25% van de gesproken tussengroep momenteel geen dagbesteding, dit zijn voornamelijk vrouwen.

Aantallen Aa en Hunze:

Na het assessment/o-meting in 2020 is van 7 van de 65 mensen de uitkering gestopt vanwege opleiding of werk.

Op dit moment is er 45% van de tussengroep die niets doet. Dat was lager, omdat er wel veel onbetaald werk werd gedaan. Dit is gestopt vanwege COVID en toen is iedereen gesproken. In Aa en Hunze is veel meer onbetaald werk en de stap naar betaald werk is lastig.

Aantallen Tynaarlo:

Na het assessment/o-meting in 2019 is van 8 van de 65 mensen de uitkering gestopt door opleiding of werk. 7 van de 65 mensen werken gedeeltelijk of ontvangt een BBZ uitkering ivm (opstarten) eigen bedrijf. 3 mensen waren uit de uitkering, maar hebben inmiddels wederom een uitkering. 2 mensen volgen mbv uitkering een opleiding.

Op dit moment is van de mensen die een uitkering ontvangen 36% niet actief aan het deelnemen/participeren, daarvan is ca 55% vrouw. Deze aantallen waren lager omdat er meer onbetaald werk werd gedaan maar corona heeft eea bemoeilijkt.

Doelgroepspecifieke kennis en aanpak

Wenselijk zou zijn dat WPDA met een team Inburgering werkt (waarin werkbranches vertegenwoordigd worden). Met 'dedicated werkcoaches' kan de doelgroepspecifieke kennis en aanpak geborgd worden. Ook de bemiddeling naar werkgevers vraagt een andere aanpak. Extra inzet/tijd is nodig in verband met de taal- en cultuurbarrières.

Het zou ook goed zijn als er "dedicated accountmanagers' zijn. Werkgevers geven aan dat de begeleiding van deze doelgroep op de werkvloer veel tijd en (cultuur) kennis vraagt.

Graag zien we dat ook op deze begeleiding geïnvesteerd gaat worden zodat werkgevers duurzaam aangehaakt blijven en banenkansen niet verloren gaan.

Deskundigheidsbevordering van werkcoaches ten aanzien van de Nieuwe Wet Inburgering en de doelgroep is wenselijk.

Vrouwenparticipatie

Meerdere onderzoeken en onze eigen ervaringen tonen aan dat de begeleiding van vrouwen uit deze doelgroep richting participatie, om een gerichtere en andere aanpak vraagt. We zien graag dat geïnvesteerd wordt in alle vrouwen, ook als de man de grootste kans heeft om uit de uitkering te stromen. Het is aan te raden een methodiek te ontwikkelen/gebruiken, zodat effectiviteit van begeleiding aan deze sub-doelgroep geborgd is. Diplomawaardering wordt nu bij veel vrouwen niet toegepast.

Kinderopvang

Aandachtspunt is dat als er ingezet wordt op de participatie van vrouwen dat er ook gekeken moet worden naar kinderopvang en de ondersteuning hierbij. Het wordt veelal gezien als de rol van de vrouw om te zorgen voor kinderen en huishouding. De familie ontbreekt en er is dus geen sociaal netwerk om kinderen mede op te voeden. Niet iedereen is gemotiveerd om kinderen naar de opvang te brengen en het brengt kosten met zich mee. Daarnaast moet er goede ondersteuning zijn bij het regelen, want dit gaat vaak mis wat betreft het aanvragen en ontvangen van toeslagen.

Activiteiten gericht op sociale activering/ vrijwilligerswerk

WPDA speelt de grootste rol in de begeleiding richting een betaalde baan en, voordat dat mogelijk is, in het faciliteren van taalstage. Daarnaast is het raadzaam dat de samenwerking gezocht wordt met de welzijnsorganisaties als het gaat om vrijwilligerswerk of trajecten sociale activering. Bij grotere afstand tot de arbeidsmarkt is meer begeleiding nodig vanuit een brede context. In Aa en Hunze wordt kleinschalig ingezet op activering en dit is positief. In het kader van sociale activering merken we op dat er in de gemeenten Assen en Tynaarlo weinig aanbod binnen het sociaal domein/welzijn blijkt te zijn, dat vrouwen motiveert actief naar buiten te treden. We raden aan de samenwerking te intensiveren met de vrijwilligersinformatie punten (VIP's) vanuit welzijn.

Vervoer

Vanuit de plattelandsgemeenten Aa en Hunze en Tynaarlo zijn veel plekken slecht bereikbaar met het OV. Ook Assen, maar ook bijvoorbeeld Vries, zijn zeer slecht bereikbaar. Het is beperkend voor het participeren en het meedoen aan (taal)activiteiten. De oplossingen kunnen 2-ledig zijn: activiteiten naar de dorpen halen en zorgen voor grotere mobiliteit binnen de doelgroep. Dit kan door te zorgen voor (elektrische) fietsen, rijbewijzen (vergoeden/voorschieten) en auto's, busjes, enz.

5. Ontmoeten en integratie

Zo'n 40% van de mensen die we middels de pilot in beeld hebben in Tynaarlo en Aa en Hunze, hebben minder dan 2 of geen informele **Nederlandse** contacten waar ze voor hulp/ondersteuning terecht kunnen. In Assen ligt dit percentage iets hoger. Er is wel een netwerk, maar vaak binnen hun eigen culturele achtergrond.

Integratie is tweerichtingsverkeer

In sommige dorpen is dit aantal relatief hoger, zoals Zuidlaren, Vries en Rolde. Het gemis aan netwerk met Nederlanders komt zeker ook door de taalbarrière. Daarnaast ook doordat 'weinig ingang' bij Nederlanders wordt ervaren, want iedereen is druk. Verder is er het gemis aan activiteiten ter bevordering van integratie. Corona heeft dit uiteraard ook bemoeilijkt.

Het is aan te raden extra aandacht te besteden, vanuit de maatschappelijke begeleiding, aan het opbouwen van een (duurzaam) netwerk. Vaak is het netwerk bestaande uit Nederlanders ook een vrijwilliger die is "blijven hangen". We vinden het ook van belang ook dat er contacten zijn in de buurt met Nederlanders. Het is daarom nodig dat mensen actief geweest zijn op activiteiten vanuit de welzijnsorganisaties. De activiteiten moeten dan niet alleen gericht zijn op de doelgroep/eigen cultuur, maar ook op ontmoeting met anderen.

'Mijn buren zijn heel erg aardig, maar ze hebben geen tijd om 'hallo' te zeggen op straat, ik wil ze niet lastig vallen.'